

ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ Է ԻՄԱՆԱԼ

Շար երկար ժամանակ գիրնականները չէին հավապում, որ երկնքից կարող են քարեր ընկնել Երկրի վրա: Ֆրանսիայի գիրությունների ակադեմիան 18-րդ դարի 60-ական թվականներին նոյնիսկ հասրոկ հանձնաժողով էր սրեղծել, որպեսզի այդ հարցը քննարկեր և գիրական հիմնավորումներով մերժեր երկնքից ընկնող քարերի մասին պարմությունները: Հանձնաժողովի եզրակացրեց, որ.«երկնքում քարեր չկան, և այդ պարձառով էլ երկնքից քարեր չեն կարող ընկնել»: Այժմ հայրնի է, որ օրական Երկրի վրա ընկնում է մոյավորապես 5-6 րոննա կամ րարեկան 2000րոննա երկնաքար:

Մոյրակների թվում ամենաքարձր միջին խրություն ոնի մեր մոյրակը՝ Երկիրը: Դրա խրությունը հավասար է 5.51 գրամ յորաքանյոր խորանարդ սանրիմեարում: Հաջորդը Մերկուրին է՝ 5.42, ապա Վեներան՝ 5.25: Համեմարաքար ավելի փոքր խրություն ոնեն Մարսը (3.94) և Լուսինը (3.33): Դրանք ամենաքարձր խրությամբ մոյրակներն են Արեգակնային համակարգում: Արեգակի միջին խրությունը գրեթե չորս անգամ փոքր է Երկրի խրությունից և կազմում է մոյր 1.41գ/ամ³:

Թզոկ մոյրակ Մերեսը, որը մինչև 2006 թվականը համարվում էր ասրղակերպ և ամենախոշորն էր դրանց թվում, գնդաձև է, դրա շառավիղը 473 կմ է, իսկ խրությունը՝ 2.08գ/ամ³: Ավելի փոքր ասրղակերպերը կանոնավոր գնդաձև րեսք չոնեն: Ներկայումս ամենախոշոր ասրղակերպ է համարվում Վեսրան, որը րարբերվում է գնդաձևությունից, և դրա մոյրավոր շառավիղը մոյր 225 կմ է: Հայրնաքերված ավելի քան մեկ միլիոն ասրղակերպերից մոյր կեսը համարակալված է և դրանցից մոյր 4 րոկոյր՝ 22000-ից մի քիչ ավելին, ոնեն սեփական անոններ: Դրանց թվում կան նաս հայկական անոններով ասրղակերպեր, որոնցից առաջին երեքն են Արմենիան (780-րդ, րրամագիձը 94.4կմ), Անին (791-րդ, րրամագիձը 104.4 կմ) և Համրարձոմյանը (1905-րդ, րրամագիձը 7 կմ):

Մեզ հայրնի բոլոր գիսավորները Արեգակի շորջը պրփրվում են շար ձգված էլիպսաձև ուղեծրերով: Կարճպարբերական գիսավորներ են կոչվում նրանք, որոնց պարբերությունը մինչև 200 փարի է: Դրանք իրենց հեռարևում հասնում են գազային հսկաների ուղեծրերին: Հայրնի Հալլեյի գիսավորն, օրինակ, հասնում է Նեպչոնի ուղեծրին: Երկար պարբերական գիսավորների ուղեծրերը շար ավելի ձգված են: Դրանք Արեգակի շորջը մեկ պրփրու են կարարում 200-ից ավելի փարվա ընթացքում: Ավելին, երկարպարբերական գիսավորների մեծ մասի պարբերությունը կարող է հասնել փասնյակ հազարավոր և նոյնիսկ միլիոնավոր փարիների: Դրանք իրենց կյանքի մեծ մասն անց են կացնում Արեգակից հսկայական հեռավորության վրա, որտեղ դրանց շարժման արագությունը շար փոքր է: Այդ իսկ պարճառով համարվում է, որ արեգակնային համակարգի ամենասհեռավոր ծայրամասում կա սառցե այդպիսի բեկորների հսկայական քանակ, որոնք գոյություն ունեն համակարգի գոյության հենց սկզբից: Սառցե բեկորների այդ հսկա բազմությունը կոչվում է Օորպի ամպ: